

MUSEU ETNOGRÀFIC DE RIPOLL: PROJECTE MUSEOLÒGIC I EXEMPLE MUSEOGRÀFIC DE L'OFICI DE PASTOR

Resum

El Museu Etnogràfic de Ripoll va tancar les seves portes l'octubre de l'any 2000. Amb aquest tancament, es posava fi al primer museu folklòric i etnogràfic de Catalunya, fundat entre 1928-29. Des d'aquestes dates s'ha anat treballant en la proposta del nou museu. L'Ajuntament de Ripoll va encomanar la redacció del projecte museològic i museogràfic al senyor Jusèp Boya. Tot i que avui el projecte ja ha estat lliurat a l'Ajuntament, encara no ha estat presentat oficialment.

L'article que proposo és el resum del projecte final del Màster en Museologia Didàctica presentat el mes de juliol de 2005 a l'Uvirtual. Aquest projecte versa sobre la meua proposta del nou Museu Etnogràfic de Ripoll, tractant d'una forma genèrica la proposta museològica, i agafant una sala ("El món dels pastors") com a exemple de proposta museogràfica.

Aquesta proposta pretén posar èmfasi en el fet que aquest museu va ser el primer dedicat al folklore i etnografia a Catalunya, i que ja disposava d'un cert esperit didàctic en les seves exposicions. Plantejo l'exposició tractant els diferents conceptes etnogràfics de forma temàtica, per facilitar-ne la interpretació als visitants i usuaris, evitant hipotecar el seu creixement en el futur. A més d'esdevenir un dels principals museus etnogràfics de Catalunya, la intenció és que aquest museu sigui l'impulsor i difusor del patrimoni cultural i natural de la comarca. No cal dir que l'esperit hauria de ser d'investigació i de difusió didàctica no formal, centrat en els aspectes etnogràfics pirinencs i la visió històrica de la comarca.

Paraules clau: Museografia, etnografia, Ripoll, pastors.

Abstract

The Museu Etnogràfic de Ripoll (Ripoll Ethnographical Museum) closed its doors in October of 2000. That meant the end of the first folkloric and ethnographical museum in Catalonia, founded in 1928-29. From its closure, a proposal for the new museum has been submitted. The Council of Ripoll entrusted this museological and museographical project to Mr. Jusèp Boya. Although the project has already been given to the Council, it hasn't been officially presented yet.

Jordi Colomer i
Salomó

This article is the summary of the author's Didactic Museology Master final project, presented in July of 2005 in the Ubvirtual (Virtual University of Barcelona). This project deals with his proposal to the new Ripoll Ethnographical Museum, analyzing its museological project in a generic way and taking a room ("The world of shepherds") as an example of museographical proposal.

This project wants to emphasize the fact that this museum was the first one specialized in folklore and ethnography in Catalonia. Different ethnographical concepts are analyzed in a thematic way, so that interpretation will be easier for visitors and users, trying not to condition its future development. As well as becoming one of the most important ethnographical museums of Catalonia, this museum aims at being the district's cultural and natural patrimony promoter and diffuser. No need to say that it should have a spirit of investigation and non-formal didactic diffusion, focusing on the ethnographical aspects of the Pyrenees and the historical vision of the district.

Keywords: Museografia, etnografia, Ripoll, pastors.

Antecedents

La creació del Museu de Ripoll té l'origen en el recull d'objectes de caràcter folklòric a mans de Tomàs Raguer i Fossas, que s'encabiren en la sagristia de l'església de Sant Pere de Ripoll. L'any 1928, es fundà un patronat per tal de confeccionar un incipient museu. Un any més tard, gràcies a la cessió de les golfes de la mateixa església per part del bisbe de Vic, Joan Perelló, i a donacions monetàries amb una subscripció popular, varen poder inaugurar quatre sales dedicades a la vida dels pastors, dels pagesos, indumentària i ceràmica. A partir de l'any 1957, s'anaren adequant altres ales de dites golfes i s'hi incorporaren noves col·leccions, moltes d'elles relacionades amb el ferro, entre les quals destaquen les armes de foc portàtils ripolleses i una rèplica d'una farga catalana. Entre l'any 1960 i 1981, s'inauguraren les sales de la ceràmica i vidre, artesanía del ferro, ampliació del folklore religiós, sobre el monestir de Santa Maria de Ripoll, records sobre fets històrics de Ripoll i la de prehistòria. A més a més, es feren diverses reformes a les sales ja existents.

Finalment, aquest museu constava de tretze àmbits, i ocupava un espai d'aproximadament 1.000 m². El seu caràcter es mantenia pràcticament intacte des dels seus orígens, amb una exposició museogràfica atapeïda, amb petits rètols descriptius però sense cap altra explicació. La falta d'inversió i d'adaptació a les noves necessitats museològiques, de serveis i de requeriments mínims, varen fer que l'any 2000 hagués de tancar les seves portes.

Avui, el seu contingut està dipositat a l'Arxiu Històric Comarcal de Ripoll. Tot i això, el patronat del museu ha anat organitzant exposicions temporals sobre algun dels marcs més importants del seu fons, com poden ser les armes de foc o l'estiueig dels pastors.

Des de l'Ajuntament de Ripoll, s'ha proposat un gran projecte de recuperació i ampliació

del Museu de Ripoll, que ocupa tres grans espais i eixos narratius distints. El més avançat seria la seu central del Museu Etnogràfic, a l'antic casal de can Budallés, espai on s'hi encabiria la major part dels objectes. He emprat el primer esbós del projecte arquitectònic com a base per a fer la proposta de distribució.

Estadística de visitants: a continuació es mostra una estadística del públic que va visitar el museu abans de tancar, i de dues exposicions temporals que s'han fet.

Any	Individual	Grups escolars	Altres grups	Total
1994				16.749
1995	9.259	3.424	2.276	14.959
1996	6.665	2.383	1.857	10.905
1997	7.775	1.583	1.892	11.250
1998	8.956	1.901	1.601	12.458
1999	8.027	2.461	1.184	11.672
2000 ⁽¹⁾	6.379	2.094	1.417	9.890
Exp. 2002 ⁽²⁾	5.020	660	720	6.400
Exp. 2003 ⁽³⁾	28.815	1.815	14.449	45.079

- 1. Museu tancat a partir de l'1 de novembre de 2000.
- 2. Exposició temporal "Belles Armes". Durada: 11 mesos a sala Abat Senjust. De pagament.
- 3. Exposició temporal "L'estiueig del pastor". Durada: 9 mesos a sala Abat Senjust. Sense pagament i amb accés a través del claustre del monestir.

Hem cercat altres dades de visita al municipi de Ripoll, amb els següents resultats:

Entre els anys 2001 i 2004, a l'Oficina de Turisme hi ha hagut entre 25.000 i 30.000 consultes anuals. Si considerem que aquestes corresponien a grups de 3 o 4 persones, el públic potencial seria d'unes 75.000 a 120.000 persones/any.

Aquesta dada està força contrastada per les visites que els últims anys ha rebut el monestir de Santa Maria de Ripoll, entre 70.000 i 80.000 persones/any, previ pagament d'1 a 2 euros.

Així, tenim que del promig de 12.000 visitants que tenia el museu, podem accedir a un públic potencial de, com a mínim, 75.000 persones.

A) Projecte museològic

Volem fer èmfasi en el fet que aquest museu va ser el primer dedicat al folklore i l'etnografia

a Catalunya, i que ja mostrava un cert esperit didàctic des dels seus inicis. Plantejo establir un nou discurs museogràfic, però mantenint l'esperit que inculcaren els seus promotors. L'exposició tracta els diferents conceptes etnogràfics de forma temàtica, per facilitar la interpretació als visitants i usuaris, i evitar hipotecar el seu creixement en el futur. El seu esperit hauria de ser d'investigació i de difusió didàctica no formal, centrat en aspectes etnogràfics pirinencs i històrics de la comarca.

A l'hora d'ubicar els diferents objectes s'ha prioritzat sobre la base de: l'ofici que els va fer possible; unitat de la col·lecció; funció principal per a la qual van ser confeccionats; utilitat per explicar algun altre tema.

Els eixos principals en què es dividiria el museu són els següents:

- 1- Primer museu etnogràfic de Catalunya —verd—
- 2- Temps per a la fe (litúrgia, creences...) —blau—
- 3- Temps per al lleure i per divertir-se (festes, fires, danses, cançons...) —vermell—
- 4- Temps per viure (la vida quotidiana, la llar...) —groc—
- 5- Temps per treballar (els oficis...) —marró—
- 6- Exposicions temporals
- 7- Història comarcal (prehistòria...) —negre—

El color que hem fet constar en cada apartat facilita la seva localització en el plànol, directament sobre el terreny, i en qualsevol activitat que es realitzi.

L'organització en aquestes temàtiques intenta segmentar el seu contingut en eixos fàcilment comprensibles pels visitants d'avui. A més a més, aquesta disposició permet explicar tant el folklore i l'etnografia passats com els presents.

L'apartat B) desgrana un exemple de com s'hauria de resoldre la museografia d'aquest museu.

La llengua principal de l'exposició serà el català, tot i que la informació més rellevant i general estarà traduïda com a mínim en dues altres llengües: castellà i anglès.

A1) Diferents lectures d'un mateix museu: una mateixa forma d'exposar ha de permetre fer lectures diferents dels objectes i sales que anem visitant

- La principal serà la visió de l'etnografia catalana i pirinenca d'una societat que s'ha anat transformant d'una forma accelerada, principalment al final del segle XIX i l'inici del XX. Els objectes exposats, majoritàriament amb més de 80 anys d'antiguitat, fan que el seu valor no només sigui formal, sinó també històric.

- Una segona lectura correspon a l'evolució de la concepció de l'etnografia i museologia a Catalunya. A través de les fotografies de l'antic museu, veurem com s'ha transformat en el nou museu, gràcies a la tecnologia i a una nova visió didàctica de la museologia.
- Una nova perspectiva hauria de ser com la societat actual afronta aquests mateixos eixos temàtics, a través de comparacions amb vídeos, audiovisuals, registres sonors...
- Una lectura que ja tenia el museu etnogràfic abans de tancar i que no hauria de perdre, és la d'històric comarcal, tot i que no sigui el seu eix principal.

Si volem que aquest museu tingui certa entitat dins la Catalunya actual del segle XXI, no hem de deixar de banda la societat que ens envolta.

A2) Missió i visió del projecte museològic

a) Investigació, recerca i ampliació del fons:

- Liderar treballs de recerca etnogràfics i museològics; participar-hi i col·laborar-hi.
- Recollir un fons d'objectes etnogràfics que puguin ser emprats per renovar o complementar exposicions permanents existents o per confeccionar exposicions temporals.
- Crear un fons de documentació i d'objectes intangibles referents als àmbits descrits.
- Iniciar projectes de recerca de caire històric i natural a nivell comarcal. Hauria de vetllar per les excavacions arqueològiques a la zona i acollir els materials que s'hi descobreixin.

b) Difusió i exposició:

- Creació d'una secció de didàctica que tingui en compte la formalització de tallers i altres activitats, enfocats als tres col·lectius més nombrosos: estudiants, jubilats i turisme familiar.
- Publicació periòdica dels treballs de recerca realitzats.
- Organització de trobades, xerrades o altres activitats que ajudin a difondre els aspectes del museu o del seu fons material o de documentació.
- Creació i manteniment d'una pàgina web amb una informació mínima del museu, que es vagi enriquant sobre el seu contingut material i immaterial.

- Establir acords amb associacions i empreses relacionades amb els diferents eixos per organitzar activitats i esdevenir el seu museu de referència.
- Establir relacions, assessorar i donar suport a altres museus del mateix àmbit i/o de la mateixa comarca, amb la intenció de crear una xarxa local de museus.
- Avaluar les possibilitats d'establir una gestió similar a un ecomuseu, concertant activitats amb cases de pagès, pastors, molins existents a la comarca, veient diferents aspectes sobre el terreny.

A3) Distribució dels diferents espais en el museu

La proposta de distribució de les exposicions, pràcticament, ocupa tot l'espai de l'actual casal de Can Budallés. La inexistència d'espais com un magatzem d'objectes d'entrada, taller de desinsectació, taller de restauració, magatzem de fons..., és a causa que està prevista l'adquisició d'un espai annex, que podria encabir aquestes necessitats i també part de l'eix dedicat a la història comarcal.

PB. Planta baixa

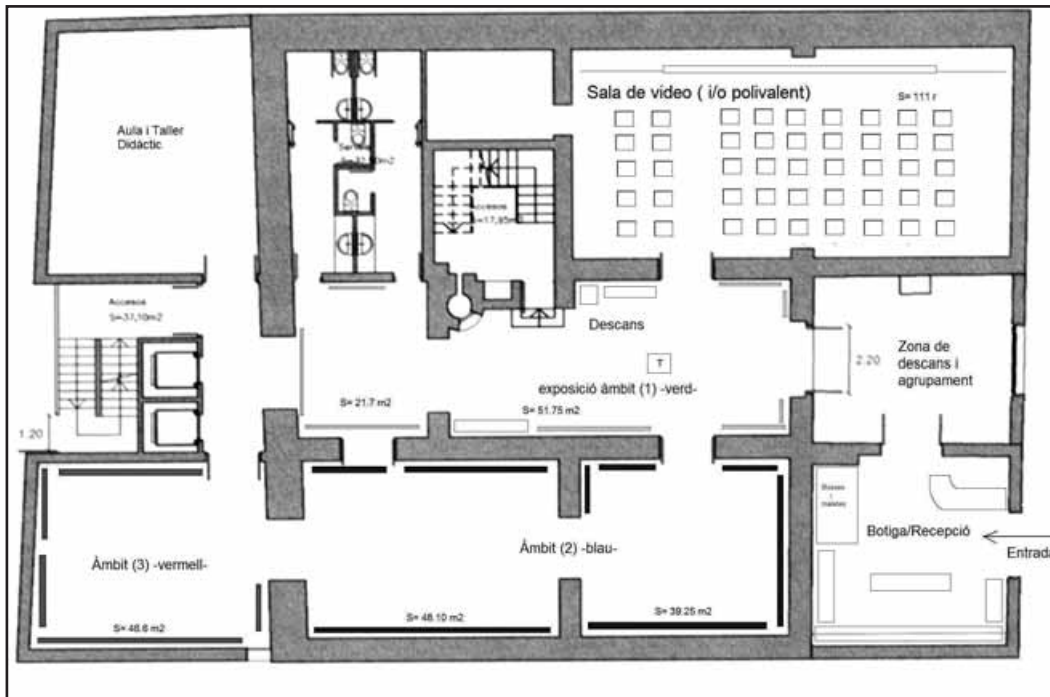
0. Recepció, botiga, zona d'agrupament i sala audiovisual

La ubicació de la botiga i la recepció en un petit espai facilita minimitzar la necessitat de personal en aquest punt. Per als grans grups o segons necessitats, hi ha la possibilitat de deixar les bosses, maletes..., en un gran armari a l'entrada. Aquest espai ocupa uns 40 m². Tot seguit hi ha una zona de descans i de reagrupament abans de començar la visita al museu, que correspon a l'antic pati d'entrada a la casa.

La sala dedicada a l'audiovisual també ha de poder ser una sala polivalent per fer-hi altres activitats. La projecció tindria una durada de 10 minuts, i començaria fent un ràpid resum sobre l'evolució del folklore i l'etnografia a Catalunya. De forma ràpida, ha d'impregnar l'espectador amb la filosofia de recerca emprada pels folkloristes de Ripoll, a través d'excursions, treball de camp,... i la seva plasmació en el primer museu etnogràfic de Catalunya. A partir d'aquí, es mostra aspectes etnogràfics actuals de la comarca, amb vistes a espais característics i fent comparacions amb fotografies de principis de segle i de l'exposició. Ha de servir d'incentiu per visitar tots els espais del conjunt del museu.

1. Primer museu etnogràfic de Catalunya

Al centre de la sala se situa un tòtem (T), que informa del contingut i estructura de la primera planta. La lleugeresa de l'exposició d'aquesta primera sala permet aprofitar l'espai com a sala de descans, amb bancs i màquina de refrescs i cafès, i facilitar l'accés als lavabos.

Can Budallés. Planta baixa.

Aquesta primera exposició versa sobre com es materialitzà el primer museu etnogràfic de Catalunya l'any 1928, amb els seus precedents, la seva evolució i el futur que se li preveu.

1A) El grup de folkloristes de Ripoll: personatges, vinculacions i treballs realitzats entre la primera dècada del segle xx i la Guerra Civil del 1936-39.

1B) El primer museu etnogràfic de Catalunya: es mostra l'aglutinació d'objectes a la sagristia, forma d'exposició, etapes i evolució fins el seu tancament l'any 2000.

1C) Estat de l'etnografia als inicis del museu, en el primer terç del segle xx: comparació de l'evolució del folklore i etnografia en tres espais diferents: Ripoll, Catalunya i la resta d'Europa.

2. Temps per a la fe (litúrgia, creences,...) —blau—

Aquest punt s'ha dividit en tres apartats segons:

2A) Els ritus religiosos i la litúrgia: trets més significatius del cristianisme al segle XIX a muntanya, tot i que també s'inclouran ritus pagans i altres reminiscències prehistòriques. Inclou un vídeo de com se celebrava l'ofici de missa abans del concili Vaticà II, comparant-lo amb l'actual.

2B) L'exaltació de la fe (imatges, reliquiaries, esteles funeràries,...): el cristianisme accepta les expressions plàstiques d'imatges que representen Déu, el seu fill, verges, sants, apòstols i altres personatges, en contraposició amb altres religions com la islàmica. Es dividirà en apartats funcionals com: capelles aplegadors; elements religiosos d'esglésies, ermites o capelles; elements religiosos per dur a sobre o tenir dins cada casa; i reliquiaries.

2C) Els miracles i la gratitud dels creients (exvots): els exvots pretenen donar les gràcies per una intervenció divina, ja sigui per haver-se recuperat d'una malaltia, fractura, per haver estat alliberat d'alguna captivitat...

3. Temps per al lleure i per divertir-se (festes, fires, danses, cançons...) —vermell—

3A) Les festes religioses

3B) Carnestoltes

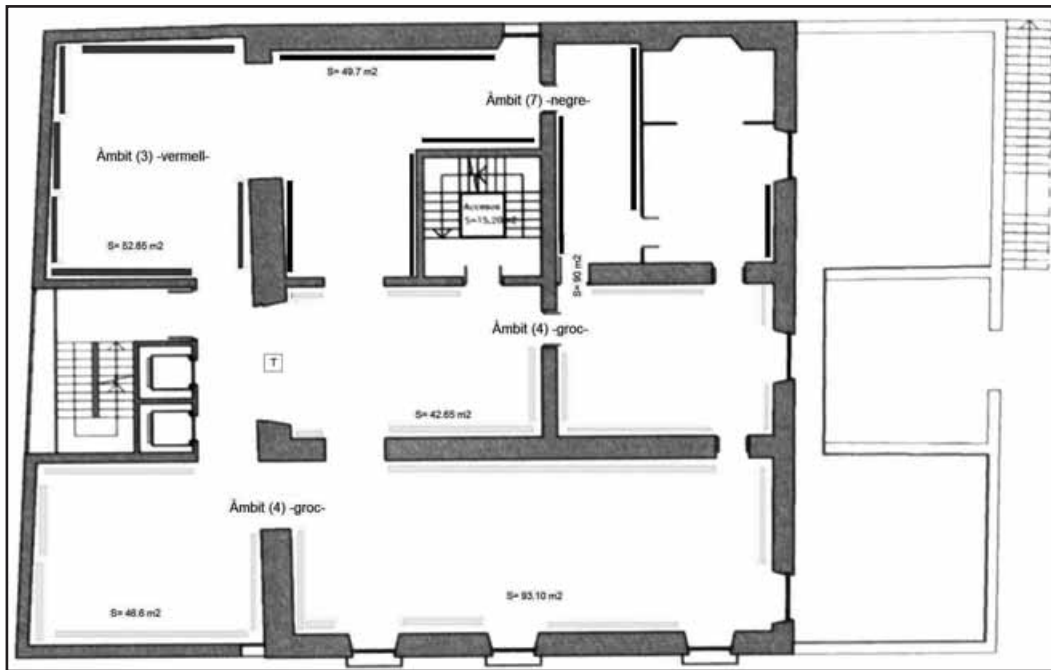
3C) Les festes majors

3D) Fires i mercats

3E) Les danses: Dansa de Campdevàrol, Ball dels Pabordes de Sant Joan de les Abadesses, Dansa de Gombren... Inclou vídeos, indumentària, sons...

3F) El Cançoner del Ripollès: estat actual dels diferents cançoners catalans i comparació entre ells. Mètodes emprats per recollir el cançoner del Ripollès, amb reproduccions sonores actuals.

3G) El Casament a Pagès: vídeo del Casament a Pagès que se celebra a Ripoll cada any al mes de maig, comparat amb fotografies de principi del segle XX.

Can Budallés. Planta primera.

PI. Planta primera

Aquesta planta permet una circulació lliure per tota l'exposició.

4. Temps per viure (la vida quotidiana, la llar...) —groc—

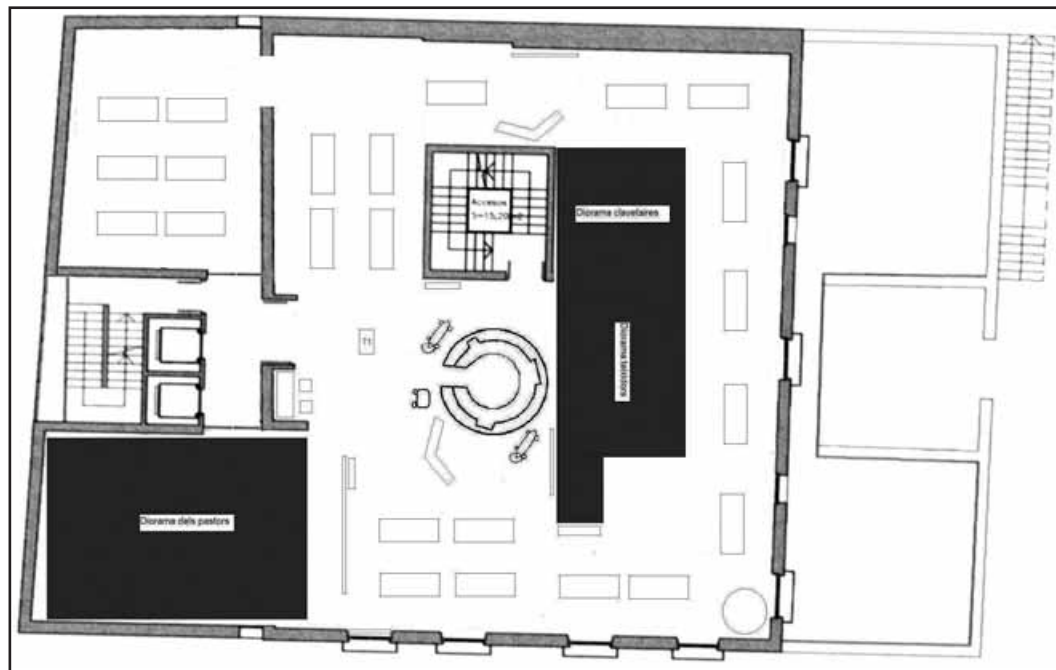
4A) La cuina i els àpats: seria convenient fer un diorama d'una llar de casa de pagès. Dins d'aquest apartat s'hi inclouria unes monografies d'objectes: ceràmica, vidre i llautó.

4B) Els dormitoris i la indumentària: vestits, ventalls...

4C) Jocs i joguines: nines, soldats de plom i altres jocs.

4D) L'arquitectura popular: tipologia de cases, eres...

4E) Tasques a la llar: neteja de roba al riu amb cendra, matança del porc...

PII. Planta segona

Aquesta planta està totalment dedicada a l'eix del treball i dels oficis.

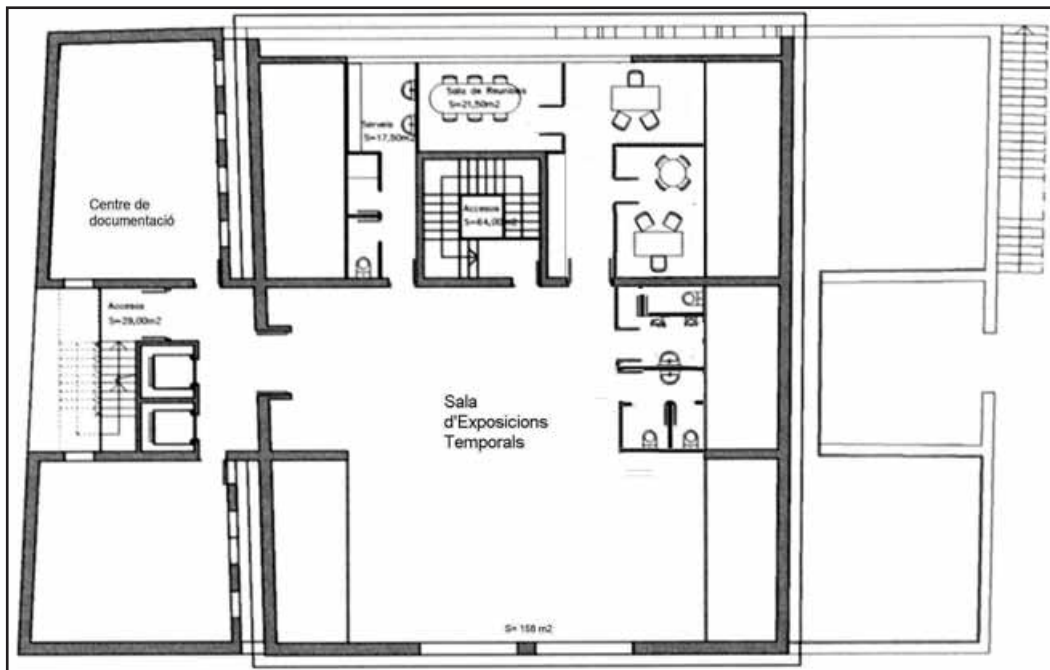
5. Temps per treballar (els oficis) —marró—

5A) Els pastors: vegeu exemple en el punt B).

5B) Els teixidors de cànem i llana: s'inicia amb el treball amb la llana, lligat a l'apartat anterior, i seguirà amb la resta de materials tèxtils: cànem, lli...

5C) L'agricultura: inclou els mètodes del conreu de la terra (rella), la sega, forques...

5D) El fargaire, ferrers, ganiveters: petita exposició que convidi a anar a l'exposició ampliada en l'espai de la Farga Palau.

Can Budallés. Planta sota coberta.

5E) Els clavetaires: s'exposa el diorama dels clavetaires, aclarint que no es tracta d'una reproducció, sinó del trasllat de l'obrador de l'últim clavetaire de Campdevànol. Es mostraran els diferents tipus de claus, explicació de les tècniques...

5F) Armers: encepadors, panyetaires i canoners: s'exposaran aquests tres oficis relacionats amb la producció de les armes de foc, que es va dur a terme entre els segles XVII-XIX. Treball especialitzat i en sèrie, preludi de la industrialització.

5G) El peroler: per a l'explicació d'aquest ofici es preveu un estudi aprofundit de l'últim peroler que encara treballa a Ripoll, seguint la tècnica dels seus avantpassats.

Nota: Si calgués una ampliació d'aquest museu, els oficis relacionats amb el ferro podrien traslladar-se a la Farga Palau.

7. Història comarcal (prehistòria) i del casal de Can Budallés —negre—

Aquest apartat, tot i ser l'eix setè, estaria situat inicialment a la planta primera de Can Budallés. Si apareix l'oportunitat o una falta d'espai, aquest apartat es podria emplaçar a l'annex que l'Ajuntament de Ripoll vol adquirir.

Tot i que es tracta d'un museu etnogràfic, no podíem deixar de banda l'exposició de la part històrica comarcal que fins ara hi havia exposada en l'antic museu. Aquesta exposició s'ha fet prop de la sala que es conserva bastant intacta de l'antic casal de Can Budallés. Aquí hi hauria una exposició semblant a la de prehistòria que hi havia a l'antic museu, actualitzant-ne alguns elements.

L'habitació del casal de Can Budallés ha d'exposar-se de forma que en entrar ens endinsem en l'època del segle XIX, i ha d'explicar de forma visual la vida quotidiana d'una família benestant.

PIII. Planta sota coberta

En aquesta planta hi haurà les dependències administratives, el centre de documentació i els lavabos, conjuntament amb la sala d'exposicions temporals.

B) Exemple de proposta museogràfica: l'ofici de pastor o el món dels pastors

He triat aquest ofici de l'eix "Temps per a treballar" per mostrar com s'hauria de plantejar el projecte museogràfic d'aquest museu. Per facilitar l'accés al museu s'ha tingut en compte:

Accés per a minusvàlids: fàcil visualització de l'exposició des de la perspectiva d'un metre d'alçada (persones en cadira de rodes i nens), deixant un passadís mínim d'1,2 m i zones més amples per a poder girar. Tot i que aquesta planta presenta un clar circuit de circulació dels visitants, l'exposició de pastors permet certa flexibilitat de traçat. Més endavant s'intentarà establir un recorregut per a invidents, a través d'una banda rugosa adherida al terra que anirà resseguint els espais d'interactius sonors i tàctils, acompanyat d'un reproductor de la visita guiada sonora.

Comunicació: els textos principals consten en 3 idiomes (català, castellà i anglès). Les audicions sonores es faran en català, i hi haurà la possibilitat de llogar a l'entrada agendes PDA on es tindrà accés a altres idiomes, i altres informacions sobre les exposicions. Els números de situació de cada element expositiu o vitrina permeten seleccionar l'audició corresponent.

Tot i que l'exposició dels pastors és una sola unitat, l'he plantejada en quatre zones diferents. A més a més, hi hauria una cinquena zona, de transició cap a la següent exposició, l'ofici de teixidors i paraires. A part, cal assenyalar una sisena zona genèrica de la sala, que inclou el tòtem d'informació general i dos ordinadors que serveixen per ampliar informació sobre els temes exposats ("i") i per avaluar el coneixement adquirit sobre cada exposició ("Què has après?").

Zona 1: El món dels pastors al s. XXI

Aquesta zona mostra com interpreta la societat del segle XXI aquest ofici i el món pastorívol. Serveix per apropar l'exposició als visitants, a través d'aspectes que han vist ells mateixos en altres ocasions.

- Plafons: Tots tenen la mateixa tipologia, amb un fons difuminat de fotografies que mostren com s'exposava els objectes en l'antic museu etnogràfic, i d'altres relacionades amb la temàtica. S'intentarà fer prevaler la imatge i els esquemes, amb un text mínim. La major part d'aquests plafons tindran les mides de 120 cm d'alçada x 80 cm d'amplada, serigrafats sobre base plàstica i amb un suport metàl·lic.

Zona 1, Plafó 1. Ovella de raça ripollesa: morfologia, aptituds, distribució...

Zona 1, Plafó 2. Gos d'atura i mastí del Pirineu: morfologia, la seva introducció en detriment dels vailets (segle XIX), i la importància del mastí en la protecció del ramat.

Zona 1, Plafó 3. Pastors al segle XXI: complementa el vídeo amb petites frases i imatges fixes.

Zona 1, Plafó 4. Concursos de gossos d'atura i associacions: complementa el vídeo amb petites frases i imatges fixes. Hi ha un espai reservat per a informacions d'associacions referents al pastoreig i als seus animals, com podrien ser: Amics dels Camins Ramaders, Federació de Concursos de Gossos d'Atura, Associació de Pastors Catalans...

- Maquetes d'ovella ripollesa i gos d'atura català: gos d'atura i ovella de raça ripollesa a mida real feta amb material plàstic. L'ovella disposarà del collar i de l'esquella com a complements. Depenent del pressupost seria interessant anar trobant ovelles repartides per les diferents plantes o fins i tot a l'exterior del museu (als jardins del davant del monestir), per incitar a visitar-lo.
- Vídeo: el vídeo dels concursos de gossos d'atura ha de ser visible des de l'entrada. Aquest es basa en la demostració d'habilitat d'un gos d'atura, resum dels primers concursos a Ribes de Freser, i amb imatges dels nous concursos moderns a Castellar de n'Hug i al País Basc. Ha d'incloure imatges del transport de bestiar actual. La projecció serà cíclica i tindrà una durada aproximada d'uns 3 o 4 minuts. El vídeo s'encabirà entre els dos plafons mencionats anteriorment. Al costat de la barraca es reservarà un petit espai per exposar material de les associacions.
- Mòdul interactiu a través d'un enigma de pells: al costat dels plafons Z1P1 i Z1P2, es col·locarà un mòdul interactiu amb un enigma de tacte de pells d'animals (*hands on*). Dins d'uns petits receptacles hi haurà sis imitacions de pells d'animals: ovella, mastí dels Pirineus, gos d'atura català, llop, cavall i vaca. El visitant haurà d'endevinar a quin animal correspon cada tacte. Quan cregui que sap de quin animal es tracta, aixecarà la tapa del receptacle per veure si el número de l'animal triat coincideix amb el de la cavitat.

Zona 2: El pastoreig transhumant abans del segle xx

Mitjançant una escenografia a mida real d'una cabana de pastors i el seu entorn, es pretén apropar al visitant una forma de viure, tenint en compte que té un cert manteniment, substitució i neteja. També serveix com a espai d'esbarjo, descans i aprenentatge pausat, a través d'històries reals i emotives.

• Rèpliques reals

- Rèplica un xic reduïda d'una barraca circular de pastors, amb un diàmetre exterior d'uns 3,5 m i interior d'uns 1,90 m. Serà de pedra seca i s'hi reproduiran els forats per a lleixa i el banc per dormir; també hi haurà una màrfega i altres complements. La coberta simularà fems d'ovella, que la feia impermeable. A l'interior, la llar de foc amb un peu de ferro (cabra), per penjar-hi la marmita per fer-hi les sopes. Al lateral de l'entrada hi haurà una petita explicació de la barraca. L'interior disposarà d'una il·luminació tènue amb llum indirecta.
- Maniquí humà assegut a la punta del banc i vestit amb una rèplica d'indumentària i complements d'un pastor del segle XIX. S'ha de poder tocar.
- "Burro" de fusta emprat per dormir el majoral prop del ramat, a la pleta. Se situarà al costat de la cabana, prop de la pantalla de projecció i sense possibilitat de ser tocat. Per separar aquest element de la resta de l'exposició se simularà una cleda. Dins del "burro" s'ha d'interpretar que hi ha una persona dormint, i s'escoltarà l'audició sonora com si parlés en somnis.

- Banc: simulant pedra o herba ha d'encabir el maniquí humà i els visitants. Serà el punt on els visitants gaudiran per fer-se fotografies al costat del pastor i la cabana. A més a més, podran mirar els nens com juguen amb les maquetes de l'ovella i els interactius, mentre descansen. Girant-se cap a l'altra banda veuran el "burro" dins la cleda i la projecció de diapositives, mentre escolten històries. Tindrà forma de L oberta, amb una llargada total d'uns 3 m, i 0,5 m d'amplada.

- Audició sonora: recull de relats de pastors de certa edat i diferents procedències, que narren experiències pels camins, muntanya... Aquesta audició tindrà una durada d'uns 5 minuts i ha de ser fàcilment audible des del banc. Les històries explicades tindran relació amb la projecció d'imatges.

- Audiovisual de diapositives (Projector + pantalla): en una pantalla d'uns 2,5 m d'ample per 1,5 d'alçada es projectaran diverses fotografies del museu. La seva seqüència mantindrà relació amb l'audició sonora dels pastors. S'emprarà un projector d'imatges suspès del sostre.

Zona 3. Diorama i espectacle de la natura

Zona fosca sectoritzada amb unes cortines. Ha d'esdevenir un dels principals espectacles del museu.

- Diorama: utilització íntegra del diorama dissenyat per Salvador Alarma el 1932, que s'exposava a l'antic Museu Etnogràfic fins la seva clausura l'any 2000. La gran superfície que ocupa (6,1 x 8,5 i alçada entre 2,5 i 4 m) ajuda a entendre com plasmaven els escenògrafs catalans les seves obres. Tot i que es pretén ressaltar la història d'aquest diorama i perpetuar-lo, també es vol modernitzar per adaptar-lo a les noves expectatives d'interacció més emotives i sentimentals (*hearts on*).

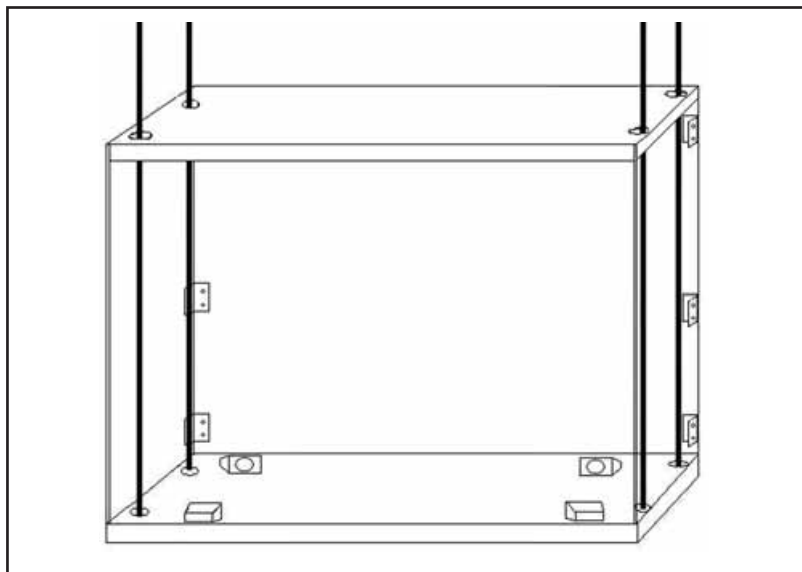
- Llums i sons: amb aquest diorama i amb l'ajuda de llums i so, es vol crear un espectacle d'uns 3 minuts. Una veu en *off* ens explicarà que ens trobem a l'estiu, al Pla d'Anyella, a pocs quilòmetres de Ripoll, sentint de fons unes esquelles i el ramat. Més a prop, la mestressa (pastor que restava a cura de la barraca) remugant per la feina que té al davant. La tarda s'acosta, el soroll dels grills és més fort. A mitja tarda tot s'ennegreix, i amb llamps i trons, la pluja forta fa presència. En pocs moments, la tempesta s'escampa i surt una ullada de sol. El ramat torna i sentim con sopen dins la cabana. De mica en mica, la nit s'apropa. Al fons, un sol rogent il·lumina tènueament la cabana i les muntanyes, mentre se sent udolar un llop.

Zona 4: Exposició d'objectes originals i explicacions

- Vitrines: suspeses a l'aire mitjançant cables metàl·lics (mides: 0,8 m amplada x 1,8 m llargada x 1,4 alçada). Les parts superior i inferior de l'estructura seran metàl·liques, i les parets, de policarbonat. Disposaran de dues obertures registrables, situades a ambdues cares estretes. L'obertura es realitzarà mitjançant un sistema de frontisses. El sistema de cablejat permet regular l'alçada de la vitrina.

La il·luminació d'aquestes vitrines serà tènue, per destacar l'edat dels objectes. Hi haurà la possibilitat de projectar la llum des de les parts superior i inferior de la vitrina, mitjançant aplics orientables. Aquesta llum es crearà amb halògens, tot i que hi ha la possibilitat de fer servir llums més properes i fredes, a través de cables de fibra òptica.

Vitrina proposada.

En el terra situat sota la vitrina suspesa, hi plasmaríem el títol o contingut general de la vitrina. El visitant que s'apropi a la vitrina podrà llegir-lo abans d'arribar-hi.

Aquestes vitrines estan pensades per poder tenir un o dos espais d'exposició, segons la mida de l'objecte a exposar. Els 80 cm d'amplada permeten veure objectes diferents segons la banda de la vitrina on ens posem. Per aguantar els objectes, es faran servir bancs de metacrilat que reposaran sobre la base metàl·lica o restaran suspesos per un cablejat des de dalt.

Text interior de la vitrina: cada objecte o grup d'objectes estarà identificat amb el seu número, descripció, ús, procedència i any. El text principal serà molt curt i de grans dimensions.

Els objectes exposats en l'antic museu s'han repartit en les vitrines segons la seva temàtica. S'escolliran els elements més representatius i interessants, donat que no volem atapeir l'exposició.

Vitrina 1. Vestuari i indumentària dels pastors. Contindrà vestuari original de l'ofici de pastor.

Vitrina 2. Alimentació, treball i altres curiositats. Estris per menjar, de feina i curiositats.

Vitrina 3. L'art pastorívol amb fusta de boix. Treballs fets amb fusta de boix.

Vitrina 4. Collars i esquelles. Collars ornamentats i altres de més funcionals, amb les esquelles.

- Plafons

Z4P1. Transhumància i camins ramaders: explica en què consistia la transhumància i com s'emprava la xarxa de camins rals i ramaders per anar de les planes als prats de muntanya.

Z4P2. Com vivia el pastor? De forma esquemàtica mostrarà la cronologia estacional de l'ofici de pastor transhumant.

Z4P3. Com vivien? Què menjaven quan estaven a la muntanya? Tipus de barraques, orris, i altres llocs per dormir. Creences, supersticions i devoció a sant Gil.

Z4P4. Quines altres coses feien els pastors? Remeis per guarir animals. Esquelles amb tipus i usos.

- Mòdul interactiu electrònic: format per dues parts, la superior amb uns dibuixos de les diferents esquelles amb les seves mides, amb un número assignat a cadascuna. En la part inferior hi haurà un seguit de botons que, prement-los sense interrupció, reproduiran el so de l'esquilla que correspongui segons el número. Hi haurà una seqüència escrita de

números que crearan una melodia. El títol d'aquest interactiu serà, "T'atreveixes a tocar una melodia amb el so de les esquelles?"

Zona 5: La tosa del ramat i preparació de la llana

Aquesta zona està just al costat de la zona 4, enllaçada amb els teixidors i paraires.

- Vitrines: Vitrina 5. Feines de primavera: tosa, marcatge d'ovelles i feines amb la llana.
- Plafó: Z5P1. Quadre de les marques segons el propietari, i imatges del procés de marcatge.
- Vídeo: la Festa Nacional de la Llana de Ripoll, explicant com es ton i com es prepara la llana per fer matalassos i filats. Comparació amb els tonedors actuals.

Zona 6: Informació i aprofundiment de temes "+i" i "Què has après?"

- Tòtem d'informació (T): serveix per donar informació sobre els continguts de cada planta. Hi consta un plànol, i la situació dels elements més interessants, com mòduls interactius, audiovisuals, i espectacles de llums i sons. Té forma de columna rectangular de 25 cm de costat, i se suspèn del sostre amb dos cables metàl·lics. Cada costat està en un idioma diferent: català, castellà i anglès. En la quarta cara principal, hi consta el títol dels eixos expositius que trobem a la planta.
- Taula amb dos ordinadors: en ells hi haurà la possibilitat d'accedir a dos camps diferents:

Camp "+i": classificats per temes o oficis, es podrà accedir a aspectes més concrets i específics, extrets de publicacions i estudis. A més a més, donarà adreces d'associacions i pàgines *web* que tracten sobre el tema, informant que existeix centre d'investigació i documentació al museu.

Camp "Què has après?": a través de petites preguntes i respostes, el visitant que ho vulgui podrà veure si ha captat l'essència i missatge de cada exposició. Serveix per avaluar el que s'ha après amb la visita, segons el coneixement previ que en teníem.